

Sverre Hartmann og artiklene om 1940

29.4.71 Av riksadvokat L. J. Dorenfeldt

114544

I en serie artikler i ukebladet «Aktuell» høsten 1970 gav statsstipendiat Sverre Hartmann en fremstilling av begivenhetene i Norge etter kapitulasjonen i juni 1940. Redaksjonelt ble det sterkt understreket at artikkelserien ville bli «sensasjonell» og at statsstipendiaten ville komme med «avsløringer av spillet bak kulisene de første okkupasjonsmånedene».

Et sentralt punkt i disse «avsløringer» var en dokumentasjon av den såkalte «Narvik-avtale» av 11. juni 1940 hvorved Forsvarets Overkommando angivelig forpliktet seg til bl.a. å stille de norske styrker i Øst-Finnmark under tysk kommando og til ikke å meddele kapitulasjonsbetingelsene eller andre opplysninger til den tidligere norske regjering i England». Denne tilleggsavtale var hovedoppslaget i annen artikkel i «Aktuell» for 29. august 1970 med overskriften «Det Konge og Regjering ikke visste».

Bladet presenterte artikkelen med opplysning om at «London-regjeringen ble «av-satt» i den norske overkommandos Narvik-avtale med tyskerne».

På bakgrunn av disse artiklene satte påtalemyndigheten i gang etterforskning. Dels ønsket man å få klarlagt om — og eventuelt i hvilken utstrekning — de påståtte nye og sensasjonelle opplysninger kunne antas å ha rettslig betydning f.eks. i relasjon til landssvikoppgjøret hvilket ble påstått fra enkelte hold. Dels ønsket man å vurdere om det var grunnlag for de beskyldninger som i særlig grad var rettet mot general Otto Ruge og daværende oberstløytnant Roscher Nielsen. Dessuten fant man det naturlig å la de gjenværende nøkkelpersoner få anledning til i betryggende former å avgi forklaring om og eventuelt kommentere de «avsløringer» som var foretatt.

Artikkelforfatteren hadde forøvrig selv offentlig gitt uttrykk for at myndighetene burde «konfrontere generalen (daværende oberstløytnant Roscher Nielsen) med kildene og sine tidligere forklaringer i de mest forpliktende rettslige former. Ellers vil man i en ikke altfor fjern fremtid

kunne komme til å reise alvorlig kritikk for forsømmelsen av å benytte seg av chansen mens den ennå var der».

Den etterforskning som er foretatt, har ikke gitt grunnlag for å innlede straffefølgning mot noen. Heller

Riksadvokat Dorenfeldts konklusjoner i «Hartmannsaken» gjengis her med riksadvokatens tilfølgelse.

ikke har påtalemyndigheten funnet tilstrekkelig grunn til å reise mortifikasjonssak selv om endel av de beskyldninger som er fremsatt vel kan sies å være ærerørige. Det må imidlertid være slik at personer som innehar ansvarsfulle og byrdefulle verv i en kritisk fase av et lands historie, må finne seg i en etterfølgende granskning og vurdering, og det skal selvsagt overordentlig meget til for at det skal bli tale om injuriersak.

Efterat påtalemyndigheten hadde avsluttet etterforskningen, har man bedt historikeren dr. Olav Riste om en uttalelse.

I statsstipendiat Hartmanns artikler synes det å være en

rekke avsnitt og vurderinger som isolert sett nok kan få tilslutning fra historisk faglig hold. Blant annet kan det være meget som taler for at forestillingen om en trusel fra Sovjet-Unionen mot Nord-Norge i 1940 kan gi nytt perspektiv for norsk historie i dette tidsrom. Derimot vil en rekke av de konklusjoner han har trukket og som i artikkelserien er presentert som sensasjoner, måtte avvises ut fra nøktern vitenskapelig vurdering. I særlig grad gjelder det presentasjonen av den såkalte Narvik-avtale.

Den historisk saksyndige dr. Riste har i sin uttalelse fremholdt at denne «avtale» — gjengitt i faksimile av statsstipendiat Hartmann — er et internt tysk dokument, som i og for seg ikke forplikter noen norsk instans hverken i avtaleform eller på annen måte.

Til slutt vil jeg ha gitt uttrykk for at jeg har full tillit til at historieforskningen, når begivenhetene fra 1940 tas opp i full bredde og på faglig lidenskapsløst grunnlag, vil gi et helt annet balansert bilde enn Hartmann har gitt i sin artikkelserie.